

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№16 БАСПАСӨЗ РЕЛИЗИ
2006 жылғы 14 маусым**

**Қаржы нарығындағы
ағымдағы ахуалдар туралы**

1. Инфляция. Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша 2006 жылғы мамырда инфляция 0,8% (2006 жылғы сәуірде – 0,5%) болды. Азық-түлік тауарлары 0,3%, азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 0,4%, ақылы қызмет көрсету – 2,1% қымбаттады.

2006 жылғы мамырда азық-түлік тауарларынан жемістер мен көкөністерге бағаның барынша өсуі – 2,2% болып тіркелді. Бұдан басқа, ет өнімдері – 0,7%, нан өнімдері – 0,4% қымбаттады. Жұмыртқа 2,6%, сүт өнімдері – 1,7%, май және тоң май – 0,5% арзандады.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында бағаның баспа басылымдарына 0,8%, киімге және аяқ-киімге – 0,5%, бензинге, ыдысқа, үйге қажетті заттарға – 0,3%, жеке гигиена тауарларына – 0,2%, дәрі-дәрмектерге – 0,1% өсуі байқалды.

2006 жылғы мамырда халыққа ақылы қызмет көрсету бағасының өсуіне тұрғын-үй коммуналдық қызмет көрсету тарифтарының 4,0% қымбаттауы себепші болды. Бұл ретте суық су 16,0%, кәріз – 12,4%, электр энергиясы – 4,2%, орталық жылыту – 2,9% қымбаттады. Бағаның өсуі, сондай-ақ медициналық қызмет көрсетуге 0,9%, мәдениет мекемелерінің қызметіне – 0,5% болып тіркелді, көлік қызметіне және байланыс қызметіне баға өзгерген жоқ.

2006 жылдың басынан бастап тұтыну нарығындағы бағаның өсуі 4,5% (2005 жылғы қаңтар-мамырда – 3,1%) болды. Азық-түлік тауарларының бағасы 5,4% (4,1%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 2,2% (1,7%), халыққа ақылы қызмет көрсету – 5,5% (2,5%) өсті.

2006 жылғы мамырда инфляция жылдық көрсетуде – 9,0% (2005 жылғы желтоқсанда – 7,5%) болды, азық-түлік тауарлары 9,5%, азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 6,5%, ақылы қызмет көрсету – 11,2% қымбаттады.

2. Ақша агрегаттары. 2006 жылғы мамырда Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтерінің көбеюі ақша базасының 4,9%-ға, 1 041,6 млрд. теңгеге дейін ұлғаюына себепші болды.

Ықшам ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін ескермегендегі ақша базасы 9,4%-ға 764,2 млрд. теңгеге дейін көбейді.

2006 жылғы сәуір айында ақша массасы 0,6%-ға, 2 319,4 млрд. теңгеге дейін азайды. Ақша массасы азаюының негізгі факторы таза сыртқы активтердің (1,5%) және банк жүйесіндегі ішкі активтердің (0,4%) азаюынан болды.

Айналыстағы қолма-қол ақша сәуір айында 6,0% өсіп, 462,7 млрд. теңгеге дейін жетті, ал депозиттер 2,1% төмендеп, 1856,7 млрд. теңге болды. Депозиттердің азаюы аясында сәуір айында айналыстағы қолма-қол ақшаның өсуі ақша массасы құрылымындағы соңғылардың үлесінің 81,3% - 80,1% дейін төмендеуіне себепші болды.

Ақша массасының сәуірдегі төмендеуі қарқынымен салыстырғанда ақша базасы сығымдалуының неғұрлым жоғары қарқыны ақша мультипликаторының 2006 жылғы наурыздағы 2,24-тен сәуірде 2,34-ке дейін ұлғаюына себепші болды.

3. Валюта нарығы. 2006 жылғы мамырда әлемдік валюта нарықтарындағы жағдайларға негізделген теңгенің АҚШ долларына қатысы бойынша бағамының өсу үрдісі,

сондай-ақ шетел валютасына ұсыныстың ішкі валюта нарығындағы сұраныстан едәуір артуы байқалады.

Мамырда теңгенің АҚШ долларына бағамы 1 доллар үшін 121,0 теңге – 124,40 теңге ауқымында өзгерді. Жыл басынан бері теңге 9,35% нығайды және мамырдың аяғында теңгенің биржалық бағамы 1 доллар үшін 121,26 теңге болды. Орташа алынған биржалық бағам бес айда 1 АҚШ доллары үшін 128,34 теңге болды.

Мамыр айында Қазақстан Қор Биржасындағы биржалық операциялардың көлемі қосымша сауда-саттықтардағы мәмілелерді қоса алғанда сәуір айымен салыстырғанда 1,9%, 2443,1 млн. долл. дейін көбейді.

Биржадан тыс валюта нарығындағы операциялардың көлемі мамырда 48,3% ұлғайды және 7047,4 млн. доллар болды.

4. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы. 2006 жылғы мамырда Қаржы министрлігі 10,0 млрд. теңгеге 4-жылдық МЕОКАМ орналастырды. Орналастырылған қағаздар бойынша тиімді кірістілік 3,57% болды. Мемлекеттік бағалы қағаздарды өтеу 2006 жылғы мамырда сыйақы бойынша төлемдерді ескере отырып, 3,7 млрд. теңге болды. Нәтижесінде Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі мамыр айының аяғында бір айда 4,2% көбейіп, 332,5 млрд. теңге болды.

Ұлттық Банк ноталары эмиссиясының көлемі 2006 жылғы мамырда өткен аймен салыстырғанда 38,0%, 317,4 млрд. теңгеге дейін көбейді, бұл ретте қысқа мерзімді ноталардың кірістілігі сәуірдегі 2,67%-дан мамырдағы 3,06%-ға дейін көтерілді. 2006 жылғы мамырда Ұлттық Банктің ноталарын өтеу сыйақы бойынша төлемді қоса алғанда 230,5 млрд. теңге болды. Нәтижесінде айналыстағы ноталардың көлемі мамыр айының аяғында өткен аймен салыстырғанда 38,0% көбейіп, 317,4 млрд. теңге болды.

2006 жылғы мамырда репо, кері репо операциялары өткізілген жоқ. Сондай-ақ Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын сатып алу және сату бойынша операциялары жүргізілген жоқ.

5. Банкарлық ақша нарығы. 2006 жылғы мамырда банкарлық ақша нарығында банктердің ұлттық валютадағы өтімді құралдарын орналастыру бойынша белсенділігінің артуы және шетел валютадағының – төмендеуі байқалады.

2006 жылғы сәуірмен салыстырғанда орналастырылған банкарлық теңгелік депозиттердің көлемі 6,7% көбейді және 1364,4 млрд. теңге болды. Орналастырылған банкарлық теңгедегі депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы сәуірмен салыстырғанда шамалы көтерілді (3,75% - 3,76% дейін).

Банкарлық валюталық қарыз алу нарығында ағымдағы жылдың мамыр айында долларлық депозиттер 8,7 млрд. АҚШ долл. орналастырылды, бұл ағымдағы жылдың сәуір айындағы операциялар көлемінен 9,8% аз. Орналастырылған долларлық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2006 жылғы сәуірдегі 4,83%-дан мамырда 5,02% дейін көтерілді. Банкарлық қарыз алудың қалған түрлері бойынша операциялар шамалы көлемде жасалды.

6. Депозит нарығы. Резиденттердің банк жүйесіндегі депозиттерінің жалпы көлемі 2006 жылғы сәуірде 2006 жылғы наурызбен салыстырғанда 2,1%, 1856,7 млрд. теңгеге дейін азайды. Ал жеке тұлғалардың депозиттері 4,8%-ға, 660,1 млрд. теңгеге дейін өсіп, заңды тұлғалардың депозиттері 5,5%, 1196,6 млрд. теңгеге дейін азайды.

2006 жылғы сәуірде ұлттық валютадағы депозиттер (0,7%) 1186,7 млрд. теңгеге дейін, аз ғана өсті, шетел валютасындағы депозиттер 6,6%, 670,0 млрд. теңгеге дейін азайды. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 62,2% - 63,9% дейін өсті.

Банктердегі халықтың салымдары (резидент еместерді қоса алғанда) бір айдың ішінде 4,7%, 668,4 млрд. теңгеге дейін өсті. 2006 жылғы сәуірде халық салымдарының құрылымындағы теңгедегі депозиттер 9,1%, 403,0 млрд. теңгеге дейін өсті, ал шетел

валютасындағы депозиттер 1,4%, 265,4 млрд. теңгеге дейін азайды. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 57,9% - 60,3% дейін өсті.

Банктердің депозиттері бойынша ставкалар динамикасы мынадай өзгерістермен сипатталды. 2006 жылғы сәуірде банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімдік депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 3,9% (2006 жылғы наурызда – 4,0%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 9,8% (9,1%) болды.

7. Кредиттік нарық. 2006 жылғы сәуірде 2006 жылғы наурызбен салыстырғанда банктердің экономикадағы кредиттері бойынша негізгі борыштың жалпы көлемі 4,4%, 2854,2 млрд. теңгеге дейін ұлғайды.

Ұлттық валютадағы кредиттер бір айдың ішінде 5,8%, 1450,3 млрд. теңгеге дейін, ал шетел валютасындағы кредиттер — 3,1%, 1403,9 млрд. теңгеге дейін ұлғайды. Нәтижесінде теңгедегі кредиттердің үлес салмағы 2006 жылғы наурызбен салыстырғанда 50,2% - 50,8% дейін өсті.

Ұзақ мерзімді кредиттер 4,3%, 2003,6 млрд. теңгеге дейін, ал қысқа мерзімді кредиттер — 4,8%, 850,6 млрд. теңгеге дейін өсті. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы елеусіз ғана азайды (70,3% - 70,2% дейін).

Сәуірде заңды тұлғаларға берілген кредиттер 3,8%, 2055,6 млрд. теңгеге дейін өсті, ал жеке тұлғаларға кредиттер — 6,0%, 798,6 млрд. теңгеге дейін өсті. Бұл ретте банктердің халыққа ипотекалық кредиттер беру көлемі 3,4%, 252,7 млрд. теңгеге дейін өсті. Нәтижесінде жеке тұлғаларға берілген кредиттердің үлес салмағы 27,6% - 28,0% дейін өсті.

2006 жылғы сәуірде 2006 жылғы наурызбен салыстырғанда жеке тұлғаларға ұлттық валютада берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы — 19,3% болып, өзгеріссіз қалды, ал заңды тұлғаларға кредиттер бойынша – 13,5% - 13,7% дейін өсті.

8. «ГНПФ» жинақтаушы зейнетақы қоры» АҚ жекешелендіру мәселелері бойынша келісімдерге қол қою туралы. Экономикалық саясат жөніндегі кеңестің 30.03.06ж. № 5 шешіміне сәйкес Еуропа Қайта құру және Даму банкі (ЕҚДБ) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен, Қазақстан Республикасының Үкіметімен және «ГНПФ» жинақтаушы зейнетақы қоры» АҚ (МЖЗҚ) бірлесіп, акционерлердің (10% сәл ғана аз) ЕҚДБ-нің МЖЗҚ үлесін сатып алу туралы келісімін дайындады. Келісімге 2006 жылғы 9 маусымда Шетел инвесторлары кеңесінің 15-ші пленарлық отырысында қол қойылды. ЕҚДБ капитал салымы меншік және жетекші банктік емес қаржылық мекемелерді бақылау құқығының үлкен бөлігін стратегиялық инвесторға беретін Қазақстан Республикасы Үкіметінің қолдауына бағытталды.

Келісімде МЖЗҚ акционерлерінің өзара қарым-қатынасына қатысты талаптар көрсетілген, оның ішінде Келісімнің негізгі ережелерінің бірі МЖЗҚ басқару мәселесі болып табылады. Сонымен бірге Келісім ЕҚДБ-нің МЖЗҚ акцияларының белгілі бір санына жазылуға және кейіннен МЖЗҚ қызметінің белгілі бір кезде реттеуге мүмкіндік береді.

2006 жылғы 9 маусымда ЕҚДБ Президенті Жан Лемьер және Қазақстан Ұлттық Банкінің Төрағасы Әнуар Сәйденов Ұлттық Банк пен ЕҚДБ арасындағы пут опционына қол қойды. Бұл опцион ЕҚДБ-нің МЖЗҚ акцияларын белгілі бір уақыт ішінде алдын ала келісілген баға бойынша сату құқығын және тиісінше жекешелендіру жүргізуге кедергі болатын белгілі бір жағдайлар туындаған, сондай-ақ шарттың кейбір талаптары бұзылған кезде Ұлттық Банктің акцияларды пут опционы келісімінің талаптарында көзделген баға бойынша кері сатып алу міндеттемесін белгілейді.